

10. Никифоров А.Л. Деятельность, поведение, творчество / А. Л. Никифоров // Деятельность: теория, методология, проблемы. – М.: Политиздат, 1990. – С. 52-70.

11. Акмеологический словарь / Под общ. ред. А. А. Деркача. – М.: Изд-во РАГС, 2004. – 161 с.

12. Андреева М.П. Профессиографический подход в подготовке педагогов / М. П. Андреева. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://sitim.sitc.ru/E-books/Journals/sin_edu/st420-75.htm

13. Вікова та педагогічна психологія [Текст] : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / О. В. Скрипченко [та ін.]. – К. : Каравела, 2007. – 400 с.

14. Змеёв С.И. Андрагогика: основы теории и технологии обучения взрослых [Текст] / С. И. Змеёв. – М. : PerSe, 2003. – 207 с.

В статье обоснована целесообразность применения методологических подходов к психологической подготовке будущих специалистов аграрной отрасли к профессиональной деятельности, в частности: синергетического, личностно ориентированного, аксиологического, профессиографического, андрагогического.

Синергетический подход, личностно ориентированный подход, аксиологический подход, профессиографический подход, андрагогический подход.

In the article it was grounded the purposefulness of application of the methodological approaches to the psychological training of the future specialist of agrarian industry to the professional activity, in particular: synergetic, personality oriented, axiological, professional-graphic, andragogic.

Synergetic approach, personality oriented approach, professional-graphic approach, axiological approach, andragogic approach

УДК 37.013.42:37.091.12–051

СПЕЦИФІКА ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ

О.М. Прохорчук, аспірант

У статті відображено наявність потреби формування дослідницької компетентності у соціальних педагогів виходячи з вимог сучасного суспільства.

Компетентність, дослідництво, дослідницька компетентність, системний підхід, потреби особистості.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Аналіз наукової психолого-педагогічної літератури, а також нормативних документів дозволяє констатувати потребу у формуванні дослідницької компетентності у фахівців соціальної педагогіки. Насамперед, вони повинні досліджувати

спрямованість впливу мікросередовища, прогнозувати на основі спостережень та досліджень посилення негативних чи позитивних сторін соціальної ситуації, що впливає на розвиток особистості чи групи осіб, прогнозувати результати процесу діяльності з урахуванням найважливіших факторів становлення особистості, давати рекомендації (поради) учням, батькам, вчителям та іншим особам з питань соціальної педагогіки; сприяти соціальному і професійному визначенню особистості; сприяти розкриттю здібностей, талантів, обдарувань вихованців через їх участь у науковій, технічній, художній діяльності; займатись профілактикою правопорушень серед неповнолітніх; постійно підвищувати свій професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру; досліджувати сучасний стан, тенденції розвитку дитячих, підліткових спілок, рухів організацій, тощо, та їхній вплив на особистість; вивчати відхилення у поведінці школярів, молоді; проводити інтерв'ювання, опитування, анкетування і т.п.; виконувати соціологічні дослідження за запитами закладу в котрій іде професійна діяльність.

Зрозуміло, що для виконання покладених на них завдань, вони зобов'язані вміти якісно виконувати різного роду дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі розробкою питань дослідницької компетентності фахівців займаються: О.В.Гончаренко (майбутні менеджери), З.Н. Борисова (майбутні педагоги), О.Г. Чугайнова (педагоги дошкільної освіти), Г.М. Семенова (майбутні радіофізики).

Мета статті: висвітлити потреби фахівців соціальної педагогіки у формуванні системного науково дослідного світогляду .

Виклад основного матеріалу. Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 28.12.2006р. №864 «Про планування діяльності та ведення документації соціальних педагогів, соціальних педагогів по роботі з дітьми-інвалідами системи Міністерства освіти науки України» соціальний педагог зобов'язаний:

- забезпечувати соціально-педагогічний патронаж дітей та молоді в системі освіти;

- сприяти взаємодії навчальних закладів, сім'ї, служб у справах неповнолітніх соціального захисту, центрів соціальних служб для молоді, кримінальної міліції ті інших підрозділів державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування неурядових та громадських організацій – з метою адаптації дитини до вимог соціального середовища і створення умов для її сприятливого розвитку.

Виконувати функції:

1) діагностичну: вивчати та оцінювати особливості діяльності та розвитку учнів (вихованців мікроколективу (класу чи референтної групи), шкільного колективу в цілому неформальних молодіжних об'єднань; досліджує спрямованість впливу мікросередовища, особливостей сім'ї та сімейного виховання, позитивного виховного потенціалу в мікрорайоні та джерела негативного впливу на дітей і підлітків;

2) прогностичну: прогнозувати на основі спостережень та дослі-

джен, посилення негативних чи позитивних сторін соціальної ситуації, що впливає на розвиток особистості, учня чи групи, прогнозує результати навчально-виховного процесу з урахуванням найважливіших факторів становлення особистості;

3) консультативну: давати рекомендації (поради) учням, батькам, вчителям та іншим особам з питань соціальної педагогіки; надає необхідну консультативну соціально-педагогічну допомогу дитячим, молодіжним об'єднанням, дітям, підліткам, які потребують піклування чи знаходиться у складних життєвих обставинах тощо;

4) захисну: забезпечувати дотримання норм охорони та захисту прав дітей і підлітків, представляє їхні інтереси у різноманітних інстанціях (службі у справах неповнолітніх, міліції, суді тощо);

5) профілактичну: переконувати учнів у доцільності дотримання соціально-значимих норм, правил поведінки, ведення здорового способу життя; сприяти попередженню негативних явищ в учнівському середовищі;

6) соціально-перетворювальну: надавати соціальні послуги, спрямовані на задоволення соціальних потреб учнівської молоді; здійснює соціально-педагогічний супровід навчально-виховного процесу, соціально-педагогічний патронаж соціально незахищених категорій дітей; сприяти соціальному і професійному визначенню особистості, дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію молоді;

7) організаційну: координувати діяльність й взаємодію усіх суб'єктів соціального виховання сприяє соціально-корисній діяльності дітей і підлітків; формувати демократичну систему взаємостосунків в підлітковому середовищі, а також серед дітей і дорослих. Сприяти розкриттю здібностей, талантів, обдарувань вихованців через їх участь у науковій, технічній, художній творчості. Залучати громадські організації, творчі спілки, окремих громадян тощо до культурно-освітньої, профілактично-виховної, спортивно-оздоровчої та інших видів роботи.

Соціальний педагог займається профілактикою правопорушень серед неповнолітніх, дотримується педагогічної етики, поважає гідність особистості дитини, захищає її від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, запобігає вживанню ними алкоголю, наркотиків, іншим шкідливим звичкам, пропагує здоровий спосіб життя. Постійно підвищує свій професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру.

Соціальний педагог для вирішення соціально-педагогічних завдань, повинен мати знання в обсязі вищої освіти зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота». Має знати вікову, педагогічну, соціальну психологію; етику, естетику, педагогічну деонтологію, основи права, екології; методологічні принципи, закономірності, зміст, методи та форми виховання; інноваційні процеси, технології освітньо-виховної роботи в навчальних закладах різних типів; особливості профілактики девіантної поведінки учнів різного віку негативних явищ, у підлітковому середовищі, проблеми статево-рольової соціалізації особистості; форми і методи роботи у сімейно-побутовому середовищі, у позашкільних закладах, за місцем проживання; основи валеології, зміст, форми та методи організації

здорового способу життя дітей та учнів різного віку; специфіку роботи у загальноосвітніх школах-інтернатах, спеціальних, санаторних та школах соціальної реабілітації; сучасний стан, тенденції розвитку дитячих, підліткових спілок, рухів організацій, тощо, та їхній вплив на особистість; функції, права системи та їх державних інститутів, установ, громадських організацій у галузі освіти, навчання та виховання підростаючого покоління; культурні, економічні, демографічні, екологічні особливості соціального середовища, в якому організовується робота; основи трудового законодавства України, правила охорони праці та техніки безпеки; Закон України «Про освіту». Декларацію прав людини Конвенцію ООН про права дитини, інші законодавчі і нормативно-правові акти та документи з питань навчання і виховання; державну мову відповідно до чинного законодавства про мови в Україні.

Повинен вміти застосовувати професійні знання в практичній діяльності, вивчати відхилення у поведінці школярів, молоді; проводити профілактичну роботу щодо попередження девіантної поведінки, а також розробляти програми та проекти роботи з «дітьми вулиці», працювати з групами ризику в умовах неформального спілкування, сприяти прояву ініціативи, активізації суб'єктивної позиції вихованців (клієнтів); організовувати взаємодію педагогічного колективу, батьків, громадських об'єднань та організацій, служб у справах неповнолітніх, служб соціального захисту, профспілок, правоохоронних органів, медичних установ тощо щодо виховання оздоровлення, здійснення соціального патронажу, профілактичної роботи соціальної реабілітації дітей та підлітків.

Соціальний педагог повинен мати розвинені комунікативні та організаційні здібності, здатність співчувати, співпереживати; ціннісні орієнтації, спрямовані на розвиток особистості дитини як найвищої цінності суспільства, на творчу педагогічну діяльність; навички проведення співбесід,

інтерв'ювання, вирішення конфліктних ситуацій, проведення групових занять з дітьми та дорослими. [1]

Соціальний педагог здійснює таку діяльність:

1. Посередництво між освітніми установами, сім'єю, трудовими колективами, громадськістю, організовує їх взаємодію, об'єднання зусиль з метою створення в соціальному середовищі умов для всебічного розвитку дітей, підлітків як особистостей, їх благополуччя в мікросоціумі.

2. Проводить соціально необхідну роботу з пільговим контингентом учнів щодо організації спілкування дітей, молоді, дорослих у громаді за місцем проживання, мікрорайоні, сімейно-сусідських спільнотах.

3. Сприяє участі вихованців у науковій, технічній, художній творчості, спортивній, суспільно корисній діяльності, виявленню задатків, обдарувань, розкриттю здібностей, талантів, дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію молоді.

4. Залучає до культурно-освітньої, профілактично-виховної, спортивно-оздоровчої, творчої роботи різні установи, громадські організації, творчі спілки, окремих громадян.

5. Впливає на подолання особистих, міжособистісних, внутрішньо сімейних конфліктів, надає необхідну консультативну психолого-педагогічну допомогу дитячим, молодіжним об'єднанням, угрупованням соціальному ризику, дітям, підліткам, які потребують піклування.

6. Настановленням і особистим прикладом утверджує повагу до принципів загальнолюдської моралі: правди, справедливості, гуманізму, доброти, працелюбства, інших добродітностей.

7. Виховує повагу до батьків, жінки, культурно-національних, духовних, історичних цінностей України, країни походження, дбайливе ставлення до навколишнього середовища.

8. Готує дітей, підлітків до свідомого життя в дусі взаєморозуміння, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами.

9. Дотримується педагогічної етики, поважає гідність особистості дитини, захищає її від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, запобігає вживанню ними алкоголю, наркотиків, іншим шкідливим звичкам, пропагує здоровий спосіб життя.

10. Займається профілактикою правопорушень неповнолітніх, дитячого побутового, дорожньо-транспортного травматизму, пожеж.

11. Постійно підвищує професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру.

12. Планує та організовує свою роботу відповідно до нормативів витрат часу на основні види роботи соціального педагога.

13. Бере участь в роботі педагогічної ради навчального закладу і в нарадах, які проводяться адміністрацією закладу.

14. Бере участь у роботі шкільної атестаційної комісії.

15. Проводить соціологічні дослідження за запитами адміністрації навчального закладу.

16. Дотримується правил техніки безпеки на робочому місці.[2]

Як стає зрозуміло з вище переліченого соціальний педагог – це людина посередник між особистістю та соціальним середовищем і для того щоб ефективно здійснювати свої функції зокрема: діагностичну, прогностичну, консультативну, соціально-перетворювальну і організаційну він має володіти неабияким навиком виконання повноцінних досліджень особистості, соціального середовища.

В силу того, що людина – вид живих організмів, що на сучасному етапі існування живого перебуває на найвищому щаблі розвитку і зайняв його в результаті довгого і складного процесу історико-еволюційного прогресу (антропогенезу), [3] можна вважати її одним із найскладніших явищ у всесвіті. Згідно з релігійними концепціями людина була створена досконалим створінням. Обидві концепції у ракурсі обговорюваного питання не виключають одна одну, а лише доповнюють у визначенні складності і багатоаспектності поняття людина.

Соціальне середовище у котрому перебуває кожна особистість є ієрархічно вищим по відношенню до неї явищем оскільки є сукупністю особистостей і передбачає особливі якості, що як правило виникають у ново-

створеної цілісності.

Ясно що охопити повністю всі аспекти людського буття неможливо, втім можна принаймні класифікувати основні потреби людини.

У 1943 р. психолог Абрахам Маслоу висловив припущення, що людська поведінка визначається широким спектром потреб. Він розбив ці потреби на п'ять категорій і розташував їх у визначеній ієрархії. В основі цієї ієрархії лежали найнеобхідніші потреби (їжа, вода, житло), а на вершині – більш високі індивідуальні запити (визнання, самовираження). За Маслоу людина – це «істота, що постійно чогось хоче». Коли потреби найнижчого рівня задоволені хоча б частково, людина починає рухатися до задоволення потреб іншого і не обов'язково наступного рівня ієрархії.

Умовно він виділив такі потреби:

- фізіологічні;
- потреба у безпеці;
- соціальні потреби;
- потреба у повазі;
- потреба самовираження.

Клейтон Альдерфер у 70-х роках ХХ ст. модифікував та дещо переробив ієрархію Маслоу. Він виділив три основні групи потреб:

- екзистенційні (existence) – потреби у існуванні;
- соціальні (relatedness) – потреби у зв'язках, направлених на підтримку контактів, визнання, самоствердження, підтримки, групової безпеки;
- розвитку (growth) – потреби особистісного росту, які проявляються у прагненні людини до визнання та само актуалізації [4].

Можна висловити припущення що якщо якісь з перелічених потреб людини не задовольняються у неї починають виникати проблеми із здоров'ям.

За визначенням ВООЗ, здоров'я – це «стан повного фізичного, душевного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних вад». [5]

Таким чином кожна особистість котра звертається до соціального педагога потребує системного підходу у дослідженні своїх проблем.

Застосовуючи системний підхід що передбачає моніторинг основних потреб людини і ступінь їх задоволеності можна виявити і передбачити різного роду важливі особливості при вирішенні і профілактиці негараздів у особистості.

Висновки. Формування у соціальних педагогів системного науково – дослідницького світогляду полегшить їхню роботу і дозволить значно ефективніше виконувати свою діяльність. Зокрема дослідження різноманітних впливів соціального середовища, онтогенез конкретної людини, її аксіологічні установки, це ті явища що потребують широко розвинутого дослідницького інструментарію у соціального педагога і котрим соціальний педагог зобов'язаний давати раду в процесі своєї професійної діяльності.

Актуальними напрямками подальшого дослідження окресленої проблеми є розробка моделі формування дослідницької компетентності майбутніх соціальних педагогів та технологій її реалізації.

Список літератури

1. Режим доступу до електронного ресурсу.: http://voostrog.at.ua/psuhslugba/nakaz_mon864_vid_28.12.2006r_pro_planuvannja_dija.doc
2. Режим доступу до електронного ресурсу.: <http://www.moskovskiyruo.edu.kh.ua/Files/downloads/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D0%B0%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D1%81%D0%BE%D1%86%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D0%B0%202011.pdf>
3. Режим доступу до електронного ресурсу.: http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0_%D1%80%D0%BE%D0%B7%D1%83%D0%BC%D0%BD%D0%B0
4. Режим доступу до електронного ресурсу.: http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F_%D0%B0%D1%81%D0%BB%D0%BE%D1%83
5. Режим доступу до електронного ресурсу.: http://pidruchniki.ws/12800528/sotsiologiya/sotsialna_robota_sistemi_ohoroni_zdorovya

У статтє отражено наличие необходимости формирования исследовательской компетентности у социальных педагогов исходя из требований современного общества.

Компетентность, исследовательность, исследовательская компетентность, системный подход, потребности личности.

The paper shows there is a requirement of the research competence of social workers based on the requirements of modern society. Social work educator closely related to the solution of social problems arising from socially disadvantaged people. The social environment that is constantly changing carries both positive traits and social crisis. Offer viewed through the prism of human needs is not new, but a systematic approach to the study of these requirements will be considered integrative every problem and it will solve their complex. To work effectively with people in a constantly changing environment, social pedagogue requires thorough preparation for the polls. As the job descriptions of social pedagogy is actualy train social workers to conduct comprehensive studies. This article does not pretend to untie problems arising in society, but only an attempt to highlight the need for social workers to form their research competence.

Competence, research, research competence, systematic approach, the needs of the individual.

MOTIVATION UND FÖRDERUNG VON LERNLEISTUNG IM UNIVERSITÄREN FREMDSPRACHENUNTERRICHT

Dr. Michael Reichelt (Deutschland)